

Rosj Hasjana 1e dag 14 september 2015

Op 30 augustus hebben we het eerste lustrum gevierd van ons nog steeds nieuwe gebouw. Inmiddels is het goed in gebruik. Het puilt soms uit van de activiteiten, natuurlijk de sjoeldiensten per jaar zo'n 30 benee mitswa, choepot, britot. Zalen worden verhuurd voor externe activiteiten. Natuurlijk een scala aan activiteiten voor leden en niet - leden.

Alle joodse activiteiten die je je maar kan bedenken komen hier in ons gebouw bij elkaar, dat ons tot een echte levende joodse gemeente maakt. 5 jaar ons gebouw aan de Zuidelijke Wandelweg.

Ik heb u 9 jaar geleden, 4 jaar voordat we daadwerkelijk dit gebouw hebben ingewijd een virtuele en spirituele rondleiding gegeven door de toenmalige maquette van ons nog te bouwen gebouw, en u virtueel aan mijn hand, de mogelijkheden van het gebouw laten zien. Als ik die virtuele tocht terughaal in mijn gedachten, is eigenlijk alles uitgekomen, behalve dat sommige ruimten er iets anders zijn gaan uitzien. Dat we natuurlijk wat problemen hebben met sommige zaken klopt – maar deze worden zo goed als mogelijk telkens weer opgelost. Het voldoet en het is een prachtig en multifunctioneel gebouw waar nog steeds aan gebouwd en verbouwd wordt. De Makariazaal zal bijvoorbeeld de komende tijd een opknapbeurt krijgen, zodat het een warmere en mooiere uitstraling krijgt, zodat meer mensen de zaal zullen gaan huren voor feesten en partijen, voor een Bar/Bat Mitswa, zoals dat vroeger was in de Anne Frankzaal en de Sociëteit/Soeka ruimte, gewoon in ons eigen huis. Eigenlijk is het boeiend dat na zo'n korte periode van 5 jaar er al mensen zijn die helemaal niet weten hoe ons oude gebouw eruit zag. Het is een nieuwe generatie leden, die de verhalen horen over de Jacob Soetendorpstraat. Mensen die niet eens meer weten wie Rabbijn Jacob Soetendorp nu eigenlijk was, misschien zelfs David Lilienthal nooit hebben ontmoet, beide leiders en bouwers van onze kehilla. Net als ik de verhalen heb gehoord over Cinetol, in de Tolstraat, de diensten voor de hoge feestdagen die in de kleine zaal van het Concertgebouw werden gehouden, omdat de Lairessestraat te klein was, of de Govert Flinckstraat, of de onderduiksoel aan de Stadionweg, die we later, stom toevallig, als tussensjoel konden huren in de overgang naar dit gebouw.

Gebouwen zijn natuurlijk ontzettend belangrijk. Je moet er kunnen werken, je moet er je activiteiten in kunnen houden, er moet ook een inspiratie en spiritualiteit vanuit gaan, maar de stenen komen pas tot leven door de mensen die er gebruik van maken. 9 jaar geleden zei ik: *“Put not your trust in buildings, but put your trust in people, the buildings will come”*, Leg niet je vertrouwen in gebouwen, maar leg je vertrouwen in de mensen, de gebouwen komen wel. Het gebouw is gekomen, nu moeten we focussen op de mensen die het bewonen, en die er de joodse gemeente van moeten maken.

Dat is wat er over de decennia gebeurd is vanaf de oprichting in de 30e jaren van de LJGs in Den Haag en Amsterdam. Gedreven om hun Jodendom op een moderne, progressieve, manier door te geven aan de volgende generaties. Om Tora zo te bestuderen en uit te leggen, dat in een moderne samenleving, wij het Jodendom als een positieve ervaring beleven, waar mannen en vrouwen, de families, bij elkaar zitten in sjoel, waar decorum is, waar muziek als begeleiding gespeeld mag worden, met natuurlijk de discussie over wel of geen orgel, digitale piano, een gewone piano, of een ander instrument. Dit jaar een experiment zonder orgel, ik ben benieuwd naar

uw reactie. Een gemeente waar traditie, moderniteit, sfeer, warmte en nesjomme samen moeten gaan. Waar de deuren open staan voor die mensen die hier thuis willen komen. Helaas moeten we eerst door de beveiliging en marechaussee heen, maar dan komen we in een sfeer van thuiskomen.

Ik ben met mijn familie niet altijd lid geweest van de LJG. Mijn ouders waren in de orthodoxe Obrechtsjoel getrouwd in 1954, beiden uit een traditioneel joods nest. Mijn vader uit Tilburg, hoewel in Amsterdam geboren, uit een mediene vader uit Ootmarssum en mijn oma van de Jodenbreestraat. Mijn moeder uit een orthodox joods gezin in Den Bosch, vader uit Amsterdam, moeder uit de kille koudesj Hoogeveen. Een mix dus van mediene en Mokum. Mijn grootvader chazzan in Den Bosch voor de oorlog, gedreven om het Jodendom door te geven, toen al geen vetpot, hij moest er verzekeringen bij verkopen, anders redden het gezin het niet. Na een half jaar ingeburgerd te zijn op de Admiralengracht in Amsterdam West, verhuisden ons gezin naar Amstelveen, met een profetische blik, want nu heeft Amstelveen de grootste joodse bevolkingsdichtheid van heel Nederland. Joodse les gehad bij de orthodoxe gemeente in Amstelveen, maar mijn ouders voelden zich op allerlei gebieden niet aangesloten daar. Ze werden belemmerd in vrijheid van denken en sloten zich aan bij de LJG, na een gesprek met rabbijn Soetendorp. Vanaf toen, joodse les bij de LJG en zij werden daar actief: oudercommissie, bestuur, eerst mijn moeder en daarna mijn vader; culturele commissie, commissie eredienst, diensten leiden toen de rabbijn ziek was, bestuur van het Verbond, hoofdredacteur van het Levend Joods Geloof, allemaal onbetaald vrijwilligerswerk, vanuit een innerlijke drive, en een enorme verbondenheid en betrokkenheid, om Liberaal Jodendom door te geven. Aan ons en aan anderen die zich wilden aansluiten bij een dynamische joodse gemeente, een tweede thuis, op moderne basis gestoeld. Ik was intussen rechten gaan studeren, en geïnfecteerd met dit LJG virus, werd ik leraar bij het onderwijs, madrich bij het toenmalige Scalf, de jeugdvereniging, ik kon zingen en ging diensten leiden in Amsterdam, Brabant, Arnhem, Rotterdam. Ik ging werken. Maar al snel begon ik mijn werk in de gemeente te missen en ik voelde dat ik wat anders wilde. Dat werd het Leo Baeck College in Londen, waar ik voor rabbijn ging studeren in 1988. Ik werd gegrepen door de teksten door onze oude traditie, door het leren om te leren, maar ook om het weer te kunnen doorgeven als leraar, als leider in een joodse gemeente. En nadat ik in Nederland Krijgsmachtrabbijn was geworden kon ik zowel in LJG Rotterdam als Amsterdam gaan werken.

Dat is nu 22 jaar geleden al. Wat is mijn drive? Dat is moeilijk te vertellen. Ik denk dat het vooral mijn opvoeding was, mijn jichus, de genen, die bepaalden dat ik kon zingen en chazzan wilde zijn, interessant genoeg heeft mijn zoon in ieder geval deels dezelfde genen.

Ik had mijn drive vanuit mijn eigen traditie, kennis van het traditioneel Jodendom, en je daar vooral niet tegen afzetten, maar de sfeer en tradities mee kunnen nemen in een modern jasje, is een van mijn uitgangspunten. Maar ook de kennis en die kunnen transformeren in een Progressief Jodendom dat van deze tijd en van de toekomst is. Mensen blijven proberen te inspireren om iets te doen met hun joodse achtergrond. Dat is lastig, zeker in de moderne tijd, waar religie niet het meest populair is. Dat is met name lastig voor al die jongeren die hun Bar en Bat Mitswa vieren, en die daarna nog maar amper in de sjoel komen. We moeten noodzakelijkerwijze een balans vinden tussen cultuur, educatie, religie, sociaal, om op alle gebieden, Joden aan te trekken tot het product LJG, maar ook onze eigen leden en met name onze jeugd te blijven inspireren. En daar maak ik me zorgen over. Die zorgen liggen op het gebied van leiderschap op het gebied van de

inspiratie die jongeren van huis uit mee krijgen om zich in te gaan zetten voor onze kehilla. Dan gaat het mij met name over de LJG over zo'n 15 a 20 jaar, als ik bijvoorbeeld met pensioen zal zijn, in zoverre een rabbijn ooit met pensioen gaat. Wie neemt het over straks? En niet alleen in deze kehilla, maar in al die andere, waar rabbijnen zijn, die voor 80% ouder zijn dan ikzelf. Ik zie het ook in een interview in de Benjamin van drie voorzitters van orthodoxe mediene kehillot, die erg veel moeite moeten doen om het hoofd boven water te houden, want er zijn veel te weinig mensen, en met name jongeren om door te gaan. Wij hebben het geluk hier in Amsterdam dat veel jongeren uit de mediene juist naar Amsterdam komen voor de grote stad met al zijn mogelijkheden en voor het joodse leven hier, maar dat is niet vanzelfsprekend meer, daar moeten we hard ana trekken om ook dat joodse leven hier in Amsterdam aantrekkelijk te maken en te houden.

Wij mogen ons gelukkig prijzen met onze nieuwe rabbinaal medewerker, Joram Rookmaaker, die per 1 september part time in onze gemeente werkt, en part time zijn opleiding aan het Levisson vervolgt en hopelijk binnen een aantal jaren zal afronden, zodat hij zijn semicha kan ontvangen en volledig tweede rabbijn kan worden hier. Van hem zal ook weer inspiratie uitgaan, misschien weer naar een nieuwe generatie, om nieuwe leden aan te trekken, met name ook omdat hij heeft aangegeven dat hij heel graag wil helpen de joodse gemeenschap verder te versterken. Zo ben ik indertijd ook binnengekomen. Na de Sjoa was er veel op te bouwen ook nog in 1993 toen ik mijn semicha ontving, en we zijn gegroeid. Maar zoals ik in de KMK schreef het gaat niet alleen om groei wat aantallen betreft. Het gaat met name ook om groei wat inhoud en kennis betreft, en wat de overdacht van kennis, nesjomme en traditie, betreft, wat inspiratie betreft. Het gaat erom dat er leiders zijn en komen die ouders en kinderen kunnen blijven inspireren, wat het is om joods te zijn en daar ook iets mee willen gaan doen. Niet om het Jodendom per se in stand te houden, maar om de inhoud waar het Jodendom om gaat in stand te houden. Het baart mij zorgen dat we nu maar één rabbinaal student hebben aan het Levisson instituut. Met name hoop ik dat jongeren de weg naar ons weten te vinden om te gaan leren, en een nieuwe generatie leiders te willen worden in onze kehillot. We zijn wat verder af komen te staan van de misschien wel traumatische opbouw van de jaren na de oorlog. Van de verplichte erfenis, om door te gaan waar onze voorouders werden afgesneden van het leven. Dat was een van mijn drijfveren om te bouwen. Het zal anders moeten, met een nieuwe inspiratie. We moeten diep nadenken hoe wij de jongere generaties enthousiast kunnen maken voor vernieuwd joods leiderschap, gewoon omdat Joods zijn er wat toe doet. Dat begint thuis, met interesse en warme belangstelling van de ouders. Simpel: Sjabbat vieren in een wereld die ons niet altijd goed gezind is, een warmte en nesjomme creëren waar de kinderen met een warm gevoel op terug kunnen kijken later. En heeft u dat gevoel niet van huis mee gekregen, probeer dan aansluiting te vinden bij gezinnen, bij vrienden, bij de warmte van een joods gezin. Maar misschien moeten we wel anders gaan denken, en daar hebben we u allemaal bij nodig, om ons als leiders te voeden. Het gaat immers om de continuïteit van onze kehilla, meer dan alleen maar getallen, want daar mogen we zeker niet over klagen.

Een gebouw is natuurlijk van wezenlijk belang, maar het is niet alles zaligmakend. Het gaat om de inhoud, wat doe je om er een levende joodse gemeente van te maken, en waarom? Wat willen wij anno 5776 of 2015 met een LJG? Na 5 jaar eigen gebouw is dat waar we ons mee bezig moeten gaan houden.

9 jaar geleden zei ik: “Leg niet je vertrouwen in gebouwen, maar leg je vertrouwen in mensen, de gebouwen komen wel.” Dat is gebeurd, door het enorme werk van veel mensen, nu gaat het om het doorgaan.

De jongere generaties moeten het vertrouwen in hun ouders hebben dat ze serieus zijn met de joodse opvoeding, niet omdat het moet, maar omdat het bij je hoort als een warme deken.

9 jaar geleden met de maquette voor ons, in ons oude gebouw, heb ik een korte illustratie gegeven:

Een klein meisje zit met haar vader en moeder in de auto terwijl ze terugreden van de brit mila van haar broertje in sjoel. Ze huilde en huilde en huilde, was niet tot bedaren te brengen. Totdat haar vader haar vroeg wat er eigenlijk aan de hand was.

Eindelijk, antwoordde het arme kind door haar snikken heen: “De rabbijn zei dat hij wilde dat mijn nieuwe broertje en ik in een warm joods huis zouden opgroeien, maar ik wil gewoon bij jullie blijven!!!”

Wat onze kinderen nodig hebben is een gevoel van warmte en joodse geborgenheid, een gevoel van vertrouwen, veiligheid en nesjomme, gebaseerd ook op de joodse kennis en verbondenheid van de ouders zelf, in de hoop en het verlangen dat ze het zelf oppakken en er dan ook iets mee zullen gaan doen. Dat is niet alleen de verantwoordelijkheid van ouders, maar ook van ons als leiders, ook in de toekomst.

Het is vandaag Rosj Hasjana, terugkijken en met name ook vooruit kijken. We hebben u nodig om ook leiderschap in de toekomst te garanderen. Bedenk eens wat u zelf daarvoor kunt betekenen. Ziet u zichzelf als leider in de joodse gemeenschap? Is het iets voor u om te gaan studeren aan het Levisson? We hebben een uitbreiding van bijvoorbeeld mohaliem nodig, bent u medisch geschoold, en wilt u deze enorme mitswa op zich nemen? Leraar worden?

Hoe zal dit leiderschap eruit moeten zien over 10 jaar in 2025? Net zoals nu of ziet de gemeente er heel anders uit heeft u hele andere behoeften?

Moeilijke materie, maar zeker de moeite waard om verder over na te denken.

Deze dagen moeten wij werken, hoewel het de Jom Toviem zijn. Het is het is werken aan onszelf, als persoon, maar ook als al die verschillende personen met verschillende interesses en achtergronden die onze kehilla vormen. Mijn verhaal vanochtend is een verhaal met een open einde, om u de gelegenheid te geven na te denken over die toekomst. Het boek ligt open en met Jom Kipoer sluit het zich weer, zegt onze traditie. Ga eens op schrijven wat u wilt de komende 10 jaar, en laten we eens kijken hoe we kunnen we anticiperen op de toekomst, nu na 5 jaar in dit nieuwe gebouw.

Rabbin Menno ten Brink